
ПЛЕНЮК МАР'ЯНА ДМИТРІВНА,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, старший науковий співробітник відділу проблем договірної права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України, Україна, м. Київ
e-mail: pleniuk.m@gmail.com
ORCID 0000-0001-5007-4348

УДК 347[131+44]

Юридичні факти в механізмі цивільно-правового регулювання зобов'язань

Досліджено юридичні факти в механізмі правового регулювання зобов'язальних відносин. Звернено увагу на те, що за своєю юридичною суттю юридичний факт слід розглядати через теорію подвійної складової щодо їх правової природи, зокрема через взаємопов'язані та взаємообумовлені явища, а саме: конкретну ситуацію дійсності та правову конструкцію, яка відображена в системі законодавчих актів чи/або інших соціальних регуляторах. Обґрунтовано значення правових передумов у формуванні юридичних фактів. Зазначається, що як обставина реальної дійсності юридичний факт не є самодостатнім, він потребує юридичної оцінки й з огляду на його сформованість, адже визначає зміст прав та обов'язків зобов'язального правовідношення.

Ключові слова: юридичний факт, зобов'язальне правовідношення, механізм, правове регулювання, елементи механізму правового регулювання.

Постановка проблеми. З переходом держави на нові реалії життя складно на сьогодні заперечити думку Л. С. Явича, який зазначав, що право ніщо, якщо його положення не знаходять своєї реалізації в діяльності людей та їхніх організацій у суспільних відносинах. Не можна до кінця зрозуміти право, якщо відвернутися

від механізму його реалізації в житті суспільства [1, с. 201]. Саме так можливо пояснити наукову зацікавленість дослідників до проблем правового механізму, оскільки аргументи про те, що через його структуру можна спостерігати дію права і відповідно вдосконалювати ті елементи правової системи, які ускладнюють чи роблять

неможливим ефективно регулювання суспільних відносин, на сьогодні є переконливими.

Актуальність теми дослідження. Дослідження проблем механізму правового регулювання було традиційним для радянської та пострадянської правової науки другої половини ХХ – початку ХХІ ст. Вагомий внесок у розроблення даної проблематики свого часу зробили М. Г. Александров, С. С. Алексєєв, В. М. Горшенков, В. П. Казимірчук, В. В. Лазарев, М. І. Матузов, В. М. Протасов, Ю. Г. Ткаченко, В. Н. Шабалін, Л. С. Явич та багато інших учених. На основі їх наукових досягнень була розроблена концепція механізму правового регулювання, яка цілком задовольняла потреби дослідників у галузі юриспруденції на той час.

У правових реаліях сьогодення при існуванні дихотомічного поділу права на публічне й приватне, розширенні кола суб'єктів правового регулювання, ускладненні структури правового регулювання існує нагальна потреба в підвищенні ефективності функціонування механізму правового регулювання суспільних відносин у цілому й зобов'язальних зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначаючи велику кількість наукових поглядів щодо поняття і структури правового механізму, слушно видається думка В. М. Протасова про те, що, незважаючи на «механізмений бум», який триває вже декілька десятиліть, теоретичні можливості категорії «механізм» у правових дослідженнях використані далеко не повністю [2, с. 64]. Саме тому не зали-

шається без уваги механізм правового регулювання й у дослідженнях представників сучасної української правової науки, зокрема у працях А. Б. Гриняка, І. А. Діковської, А. В. Коструби, Н. С. Кузнецової, О. О. Отраднової, С. О. Погрібного, В. Л. Яроцького та інших вчених.

Виклад основного матеріалу. Будучи за своїм змістом технічним терміном, слово «механізм» уже давно ввійшло в широкий ужиток сфери гуманітарних наук. У доктрині приватного права «механізм правового регулювання» активно використовується як опорна категорія при моделюванні вирішення нагальних проблем та завдань цивільно-правового регулювання. Вважається, що досягнення мети правового регулювання суспільних відносин забезпечується правомірною поведінкою суб'єктів відповідних цивільних правовідносин у межах установленної ними програми юридичних дій [3, с. 68]. Така «програма юридичних дій», як правило, містить комплекс способів та методів, за допомогою яких відбувається корегування правової поведінки суб'єктів, завдяки якій гарантується виконання правових норм шляхом використання не лише примусу чи заохочення, а й звичаїв, традицій тощо. Через конструкцію механізму правового регулювання простежується динаміка цивільного обороту, яка забезпечується завдяки постійній трансформації правовідносин, зокрема їх виникненню, зміні та припиненню. Такий особливий підхід до руху правовідносин здійснюється через юридичні факти, яким відводиться друге місце в будові цього механізму.

Зважаючи на суперечливість наукових позицій щодо юридичних фактів як самостійного елементу в сучасній доктрині договірного права, окремі дослідники приходять до думки, що юридичні факти не є самостійним (окремим) елементом механізму правового регулювання, а лише підставою виникнення правовідносин, їх зміни та припинення, у зв'язку з чим забезпечують увесь цикл їх існування. Норма права, а здебільшого її створення, розрахована на встановлення правових відносин між конкретними особами. Із виникненням правовідношення починається реальна дія права [4, с. 44]. Деякі автори, аналізуючи механізм правового регулювання, надають його елементи дещо по-іншому, ніж прийнято в доктрині права. Зокрема, Н. Б. Солтис, досліджуючи механізм регулювання спадкових відносин у цивільному праві України, наводить такі елементи, як: норми права, правовідношення, здійснення права на спадкування, юридичні факти [5, с. 31]. На жаль, авторка не зазначає, у чому особливість запропонованого порядку елементів механізму регулювання у спадкових відносинах. На наше переконання, його особливість полягає в тому, що кожен його елемент означає певну зміну правових явищ, тому дотримання усталеної в механізмі правового регулювання ланцюгової послідовності є вкрай необхідним. Відведення юридичним фактам (у тому числі у спадкових відносинах) останнього місця серед елементів цього механізму призводить до нелогічної «роботи» механізму в цілому, оскільки здійснення спадкоємцями житлових прав у спадкових правовідносинах за-

лежить від низки юридичних фактів, які в подальшому й формують окремі етапи спадкування.

Юридичні факти в роботі механізму правового регулювання відіграють важливу роль у виникненні та здійсненні суб'єктивних прав та виконанні юридичних обов'язків у цивільних правовідносинах, у т. ч. і в зобов'язаннях. З'ясування юридичних фактів – це здебільшого і є встановлення тих самих обставин, з якими норми права пов'язують виникнення, зміну, припинення прав і обов'язків. Юридичні факти важливі й тому, що як «рушійна сила» не лише «запускають» механізм правового регулювання, а й виступають тією частиною, без якої не рухається жодна стадія цього механізму, починаючи від формування юридичних норм і закінчуючи правозастосуванням – особливою формою реалізації права.

Сьогодні доводиться констатувати відсутність у цивільному законодавстві поняття юридичного факту, однак наведене справедливо доповнюється доктриною приватного права, яка має не лише глобальне значення для розвитку людства в цілому, а й з огляду на свою природу й особливий зміст впливає на життя кожної людини [6, с. 8]. Завдяки розвитку доктрини приватного права відомо не лише загальні поняття юридичного факту, а й звернено увагу на їх особливі ознаки, адже середовищем, з якого походять юридичні факти, є саме життя. Потрібно зазначити, що юридичні факти виникають із потреб і реалій життєдіяльності людини, суспільства і держави, а також із юридичної практики. Під юридичними

фактами розуміються явища, які вже настали чи принаймні такі, що тривають у цей час. Обставина, яка не має місця в реальності, не може розглядатися як юридичний факт. На майбутнє може бути встановлена лише міра поведінки, обов'язковість здійснення тих чи інших дій. Наприклад, сторони можуть передбачити в договорі умову щодо строку або способу виконання зобов'язання. Відповідно фактом буде вважатися домовленість сторін, а не ті обставини, які відбуватимуться під час його виконання. У свою чергу, конкретність юридичним фактам надається їй у силу здійснюваного правовідношення, яке виникає, здійснюється та припиняється. Останнє стосується не тільки конкретних суб'єктів цивільного права, а й об'єкта, щодо якого суб'єкти наділяються конкретними правами та обов'язками.

Ураховуючи різноплановість юридичних фактів у цивільному праві, їх можна розглядати і як явище, і як процес. Наприклад, укладення договору – явище, перебування у договірних правовідносинах – процес (юридичний стан). Ураховуючи, що в зобов'язальних відносинах наявні дві наведені ознаки, вважаємо, що юридичні факти слід розглядати через теорію подвійної складової щодо правової природи останніх, відповідно до якої в поняття юридичного факту включаються взаємопов'язані та взаємообумовлені явища, а саме: 1) конкретна ситуація дійсності, тобто реальна дія (бездіяльність) чи подія; 2) їх правова конструкція, яка відображена в системі законодавчих актів чи/або інших соціальних регуляторів.

Цінність юридичних фактів сьогодні розглядається в декількох аспектах, зокрема як функціональна та правова. Функціональна цінність юридичних фактів залежить від їх здатності відігравати основну роль у механізмі правового регулювання. Юридична оцінка факту виробляється завжди на основі реальної цінності факту, якою він володіє як елемент даних суспільних відносин. Саме тому правова оцінка явища складається як результат діалектичного зв'язку між суб'єктом оцінки (законодавцем, державою) та її об'єктом (фактом), тобто за наявності двох моментів: об'єктивних властивостей самого факту і системи суспільно необхідних інтересів і потреб, з якими і співвідносяться реальні властивості явища [7, с. 100].

Крім функціональної, юридичні факти можуть мати власну, так би мовити, внутрішню соціально-юридичну цінність. Так, окремі юридичні факти-дії, наприклад дострокове закінчення будівництва як підстава для нарахування додаткової грошової винагороди, створення авторського твору як підстава для виникнення авторських правовідносин тощо, загалом мають соціально-правову цінність. Звідси слід зазначити, що правова роль таких юридичних фактів істотно відрізняється від функціональної ролі «звичайних» фактів, адже юридичні факти є не тільки засобом, а й метою, кінцевим результатом правового регулювання. Отже, виникає абсолютно справедливе запитання, що ж тоді повинна моделювати норма права? На нашу думку, норма права моделює не всю поведінку суб'єктів, а лише окремі елементи

зв'язку, певні критерії, параметри. Саме тому зв'язок норми права з юридичними фактами не перебуває у відношенні повного структурного збігу. У такому зв'язку нормативна модель юридичного факту відображає не кінцеву поведінкову реакцію, а моделює певні фази, які формують кінцеву дію. Саме в цьому вбачаємо особливість юридичного факту.

У юридичній літературі існують точки зору, відповідно до яких юридична норма є не судженням про те, що є, а виступає як своєрідний логіко-мовний феномен, який фіксує те, що повинно бути. Так, А. М. Вітченко писав, що всі юридичні факти мають двоїстий характер, з одного боку, вони виступають як підстави виникнення цивільно-правових відносин, а з другого – є прийомами формування суб'єктивних прав і юридичних обов'язків [8, с. 6].

На думку С. С. Алексєєва, розумно використовувати казуїстичні прийоми мають певну цінність: зручніше, легше і надійніше вирішувати юридичні справи, керуючись переліком конкретних обставин, ніж одним узагальненим формулюванням [9, с. 47]. У свою чергу, з'ясування питання про співвідношення правової норми та юридичного факту розкриває глибокі й складні зв'язки суцього і належного у правовому регулюванні. Адже таке співвідношення стосується проблем правотворчості, законодавчої техніки, правореалізаційного процесу, методів правового регулювання тощо. Крім цього, як зазначає Н. С. Кузнєцова, саме через юридичні факти здійснюється переведення загальнообов'язкових правил поведінки з нормативної площини у сферу

конкретних суспільних відносин, саме вони «запускають» процес реалізації суб'єктивних прав та обов'язків, створюючи правовідносини [10, с. 46].

Свого часу представники соціологічного позитивізму розглядали норму права як безпосередній прояв фактів життя, сукупність вчинків, звичаїв, актів регуляції поведінки людей у суспільстві, в якій би формі вони не виражалися (С. А. Муромцев, Е. Ерлюс, Р. Паунд та ін.). Наприклад, С. А. Муромцев визначав право як порядок відносин, що захищаються організованим (юридичним) способом. Ці концепції зробили вплив і на погляди П. І. Стучки, який розглядав право як систему чи порядок суспільних відносин. Проте такі авторські погляди критикувалися в багатьох роботах радянських учених-юристів [11, с. 201]. Саме тому ототожнювати норми права і юридичні факти лише через аспект складного взаємозв'язку цих феноменів видається неправильним.

Розбіжність юридичного факту і норми права виявляється й у тому, що окремі факти, які в результаті своєї поширеної практики опосередковують певний вид соціальних відносин, стали реальною нормою поведінки, за бажанням законодавця можуть змінити свою роль у суспільних відносинах. Так, наприклад, якщо певні юридичні факти (дії) раніше були нормальним видом поведінки, то в разі їх криміналізації кримінальним законом вони вже набудуть протиправного характеру. У свою чергу, індивідуальні факти будуть способом, формою існування юридичної норми. Адже повторювані дії учасників відносин є фактични-

ми нормами, еталонами поведінки, які в міру накопичення та соціальної апробації набувають додаткових форм об'єктивізації – спочатку в суспільній свідомості (наприклад, звичаї), а потім у спеціальних знакових системах. Так, свого часу Ф. Енгельс зазначав, що на дуже ранньому щаблі розвитку суспільства виникла потреба охопити загальним правилом повторювані день у день акти виробництва, розподілу та обміну продуктів і подбати про те, щоб окрема людина підкорювалася загальним умовам виробництва та обміну. Такі правила спочатку виражалися у звичаях, аж потім ставали законом [12, с. 272]. Таким чином, доходимо висновку, що не може бути суб'єктивного права без відповідного юридичного факту, останній же, у свою чергу, неможливий без юридичної детермінації правовою нормою. Норма права і юридичний факт володіють власною цінністю і в цій якості мають самостійне значення як у правотворчості, так і в правореалізації.

Юридичні факти в механізмі цивільно-правового регулювання договірних відносин виконують свою головну роль – забезпечують виникнення, зміну і припинення правовідносин. Вони створюють перехід від загальної моделі прав та обов'язків, зафіксованої в юридичній нормі, до конкретної, що втілюється в цих правовідносинах. Як слушно зазначає А. В. Коструба, юридичні факти пов'язані з усіма стадіями правового регулювання механізму. Адже на першій стадії створюється потенційна можливість для виникнення юридичного факту, якого ще немає, оскільки на стадії нормотворчості

створюється лише юридична складова юридичного факту, яка в майбутньому має бути доповнена фактичною. На другій стадії, тобто на стадії виникнення прав та обов'язків, юридичний факт відіграє роль необхідної та достатньої підстави для такого виникнення. Саме юридичний факт є єдиним елементом між першою та другою стадіями механізму правового регулювання, крім того, через такі особливості його слід вважати правовстановлюючим. На третій стадії юридичний факт є необхідною підставою для припинення дії механізму правового регулювання, а тому і відповідних прав та обов'язків сторін (правовідносин), у зв'язку з чим має характер правоприпиняючого [3, с. 50].

Ураховуючи те, що юридичні факти – явище не стабільне, що постійно залежить від низки інших життєвих обставин, юридична наука в першу чергу визначає соціально-правовий механізм виникнення правомірних юридичних фактів із тим, щоб указати на закономірність утворення фактів, стабільність їх вияву тощо [13, с. 75]. Ця обставина має враховуватися як при вдосконаленні концепції правового регулювання, так і в процесі правотворчості та застосування норм права, у тому числі й у зобов'язальних правовідносинах. Наприклад, укладаючи договір, сторони є вільними у виборі контрагента та визначенні умов договору з урахуванням вимог ЦК України, інших актів цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, а також вимог розумності та справедливості (ч. 1 ст. 627 ЦК України).

У наукових дослідженнях із договірного права зазвичай стверджується, що договір виступає юридичним фактом – елементом механізму внутрішнього регулювання суспільних відносин (саморегулюванням). Однак існують і інші думки з цього приводу. Так, професор Б. І. Пугінський стверджує, що традиційне трактування юридичного факту завжди було малоприслужним до сфери договірного права, оскільки, з одного боку, договір сам є джерелом виникнення для сторін прав та обов'язків, не передбачених законом, а з другого – укладення договору тягне за собою застосування до учасників договірних відносин норм закону, що регулюють такі відносини. Звідси, на думку вченого, договір лише певною мірою може бути визначений як юридичний факт і виступає в такій якості тільки щодо юридичних норм, які безпосередньо регулюють відносини сторін [14, с. 44]. Наведена позиція автора породжує певну дискусію, адже, зважаючи на принцип свободи договору, а також на те, що цивільні права та обов'язки виникають із дій осіб, що передбачені актами цивільного законодавства, та із дій осіб, що не передбачені цими актами, але за аналогією породжують цивільні права та обов'язки (ч. 1 ст. 11 ЦК України), вважаємо, що договір може бути юридичним фактом, що породжує виникнення, зміну та припинення прав та обов'язків. Як слушно зазначає С. О. Погрібний, у тих випадках, коли здійснюється внутрішнє регулювання (саморегулювання) цивільних суспільних відносин, договір у ньому виконує двояку функ-

цію: з одного боку, він є основою такого регулювання, продуктом діяльності суб'єктів правового регулювання цивільних відносин; з другого – договір виступає і як другий елемент механізму для досягнення закладеної в ньому мети правового регулювання цивільних відносин, оскільки має значення юридичного факту, що породжує права та обов'язки учасників цивільних правовідносин [15, с. 47].

Однак для того, щоб укласти договір, за яким відбуватиметься реалізація суб'єктивних прав та обов'язків, законодавцем передбачено ряд передумов, як-от: 1) народження особи; 2) досягнення нею повноліття; 3) у випадках набуття прав на підставі відповідного дозволу компетентних державних органів чи органів місцевого самоврядування – момент одержання дозволу (ліцензії) тощо. На дотримання певних передумов наголошують і інші науковці. Так, М. О. Стефанчук зазначає, що крім правоздатності для виникнення суб'єктивного цивільного права потрібна наявність правової норми і певного юридичного факту чи їх сукупності (юридичного складу). Звідси слідує, що виникнення будь-якого суб'єктивного цивільного права є результатом взаємодії цивільно-правової норми, цивільної правоздатності та юридичного факту [16, с. 20]. Про передумови правоволодіння стосовно дійсності правочинів ідеться, зокрема, у ст. 203 ЦК України. Дійсно, якщо не будуть дотримані вимоги щодо: змісту правочину, необхідного обсягу цивільної дієздатності, волевиявлення учасників правочину, форми правочину,

реальності настання правових наслідків, що обумовлені правочином тощо, подальший рух елементів та й усього механізму правового регулювання буде неможливим, оскільки недотримання таких умов тягне за собою інші правові наслідки, аніж ті, що виникатимуть із правостановлюючого юридичного факту. З огляду на це вважаємо, що в послідовному ланцюгу, який складається із відповідних елементів механізму правового регулювання, правовим передумовам слід приділяти належну увагу. Юридичний факт як обставина реальної дійсності не є чимось самодостатнім, він потребує юридичної оцінки й з огляду на його сформованість, адже значною мірою визначає зміст прав та обов'язків сторін зобов'язального правовідношення. Юридичні факти виступають осередками зобов'язальних правовідносин. Якщо теоретики права зазвичай наголошують на тому, що правовідносини є квінтесенцією механізму правового

регулювання і достатньо охарактеризувати лише їх для роботи цього механізму, на нашу думку, для належної роботи всього механізму правового регулювання зобов'язальних відносин слід брати до уваги й етап формування (правові передумови) юридичних фактів, які запускають «механізм» у дію. Отже, правові передумови повинні слугувати підґрунтям для формування юридичного факту.

Висновок. Розглядаючи питання юридичних фактів у механізмі правового регулювання зобов'язальних відносин, вважаємо, що особливу увагу слід приділяти не лише елементам та стадіям механізму правового регулювання. Зважаючи на орієнтацію українського приватного права на європейські напрями, доцільним видається вивчення досвіду країн Європейського Союзу не лише в регулюванні цивільних зобов'язань у цілому, а й у етапах формування юридичних фактів зокрема.

Список використаних джерел

1. Явич Л. С. Общая теория права. Л.: Изд-во ЛГУ, 1976. 298 с.
2. Протасов В. Н. Что и как регулирует право: учеб. пособие. М.: Юристъ, 1995. 95 с.
3. Коструба А. В. Компенсаційний характер юридичних фактів у механізмі припинення цивільних майнових правовідносин. *Вісн. Нац. акад. прав. наук України* / редкол.: В. Я. Тацій та ін. Харків: Право, 2015. № 3 (82). С. 68–78.
4. Коструба А. В. Юридичні факти в механізмі правоприпинення цивільних відносин: монографія. Київ: Ін Юре, 2014. 376 с.
5. Солтис Н. Б. Житлові права у спадкових правовідносинах: монографія. Київ: Ред. журн. «Право України», 2013. 172 с.
6. Синуков В. Н. Юридические факты в системе общественных отношений: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Свердловск, 1984. 225 с.
7. Правова доктрина України: у 5 т. Т. 3: Доктрина приватного права України / Н. С. Кузнецова, С. О. Харитонов, Р. А. Майданик та ін.; за заг. ред. Н. С. Кузнецової. Харків: Право, 2013. 760 с.
8. Витченко А. М. Метод правового регулювання соціалістических громадських відносин: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Саратов, 1969. 20 с.
9. Алексеев С. С. Механизм правового регулирования в социалистическом государстве. М.: Юрид. лит., 1966. 186 с.

10. Кузнецова Н. С. Вдосконалення механізму правового регулювання цивільних відносин в Україні // Актуальні проблеми цивільного, житлового та сімейного законодавства: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті В. П. Маслова, 25 лют. 2011 р. Харків, 2011. С. 152–154.
11. Стучка П. И. Избранные произведения по марксистско-ленинской теории права. Рига: Латв. гос. изд-во, 1964. 523 с.
12. Маркс К., Энгельс Ф. Собр. соч. М., 1961. Т. 18. С. 272.
13. Кикоть Г. В. Юридичні факти в системі правовідносин: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ, 2006. 198 с.
14. Пугинский Б. И. Гражданско-правовой договор. *Вестн. Москов. ун-та*. Серия 11, Право. 2002. №2. С. 42–44.
15. Погрібний С. О. Механізм та принципи регулювання договірних відносин у цивільному праві України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03. Київ, 2009. 412 с.
16. Стефанчук М. О. Межі здійснення суб'єктивних цивільних прав: монографія. Київ: КНТ, 2008. 184 с.

References

1. Yavich L. S. (1976) *Obshchaya teoriya prava [General Theory of Law]*. L. Izd-vo LGU [in Russian].
2. Protasov V. N. (1975) *Chto i kak reguliruyet pravo: Ucheb. Posobiye [What and How to regulate the right: Textbook]*. M. Yurist [in Russian].
3. Kostruba A. V. (2015) Kompensatsiyni kharakter yurydychnykh faktiv u mekhanizmi prypynennia tsyvilnykh mainovykh pravovidnosyn [Compensatory legal facts in the mechanism of termination of civil property relations] *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy – Herald of the National Academy of Sciences of Ukraine*. 3(82). Kh.: Pravo, P. 160 [in Ukrainian].
4. Kostruba A. V. (2014) *Yurydychni fakty v mekhanizmi pravo prypynennia tsyvilnykh vidnosyn: monohrafiia [Legal facts in the mechanism of the right of termination of civil relations: monograph]*. K.: In Yure [in Russian].
5. Soltys N. B. (2013) *Zhytlovi prava u spadkovykh pravovidnosynakh: monohrafiia [Housing rights in ancestral relationship: monograph]*. K. «Pravo Ukrainy» [in Ukrainian].
6. Siniukov V. M. (1984) *Yurydycheskiye fakty v sisteme obshchestvennykh otnosheniy [Legal facts in the system of social relations]. Candidate's thesis*. Sverdlovsk [in Russian].
7. Kuznietsova N. S., Kharytonov Ye. O., Maidanyk R. A. (2013) *Pravova doktryna Ukrainy: Doktryna pryvatnoho prava Ukrainy. ta in. [The legal doctrine of Ukraine: Private Law Doctrine of Ukraine]*. Vols. 1-5. V. 3. N. S. Kuznietsovoi (Eds.). Kh.: Pravo [in Ukrainian].
8. Vitchenko A. M. (1969) *Metod pravovogo regulirovaniya sotsialisticheskikh obshchestvennykh otnosheniy [Method socialist legal regulation of social relations]. Extended abstract candidate's thesis*. Saratov [in Russian].
9. Alekseyev S. S. (1966) *Mekhanizm pravovogo regulirovaniya v sotsialisticheskoy gosudarstve [The mechanism of legal regulation in the socialist state]*. M.: Yuridicheskaya literature [in Russian].
10. Kuznietsova N. S. (2011) *Vdoskonalennia mekhanizmu pravovoho rehuliuвання tsyvilnykh vidnosyn v Ukraini [Improve regulation of civil relations in Ukraine]. Aktualni problemy tsyvilnoho, zhytloвого та сімейного законодавства – Actual problems of civil, housing and family law: Naukovo-praktychnoi konferentsii, prysviachenoї pamiatі V. P. Maslova (25 liutoho 2011) – Cientific and practical conference devoted to the memory of V. P. Maslov*, (pp. 152 – 154). Kharkiv [in Ukrainian].
11. Stuchka P. I. (1964) *Izbrannyye proizvedeniya po marksistsko-leninskoy teorii prava [Selected works on the Marxist-Leninist theory of law]*. Riga. Latv. gos. izd-vo [in Russian].
12. Marks K., Engels F. (1961) *Sobraniye sochineniy [Collected Works]*. V. 18 [in Russian].
13. Kykot H. V. (2006) *Yurydychni fakty v systemi pravovidnosyn [Legal facts in the system of legal relations]. Candidate's thesis*. K. [in Ukrainian].
14. Puginsky B. I. (2002) *Grazhdansko-pravovoy dogovor [Civil contract]. Vestnik Moskov. un-ta (Ser. II. Pravo) – Herald of Moscow. University (Ser. II. Law)*. 2. 42–44. M. [in Russian].
15. Pogribny S. O. (2009) *Mekhanizm ta printsipi reguluyannya dogovirnykh vidnosyn u tsyvilnomu pravi Ukraini [Mechanism and principles of regulation of contractual relations in civil law of Ukraine]. Doctor's thesis*. K. [in Ukrainian].

16. Stefanchuk M. O. (2008) *Mezhi zdiysnennyya sub'ektivnikh tsivilnikh prav: monografiya [Limits of subjective civil rights: monograph]*. K.: KNT. [in Ukrainian].

Пленюк М. Д., кандидат юридических наук, старший научний сотрудник, старший научний сотрудник отдела проблем договорного права Научно-исследовательского института частного права и предпринимательства имени академика Ф. Г. Бурчака Национальной академии правовых наук Украины, Украина, г. Киев

e-mail: pleniuk.m@gmail.com

ORCID 0000-0001-5007-4348

Юридические факты в механизме гражданско-правового регулирования обязательств

Исследованы юридические факты в механизме правового регулирования обязательственных отношений. Обращено внимание на то, что по своей юридической сути юридический факт следует рассматривать через теорию двойной составляющей по их правовой природе, в частности через взаимосвязанные и взаимообусловленные явления, а именно: конкретную ситуацию действительности и правовую конструкцию, которая отражена в системе законодательных актов или других социальных регуляторах. Кроме того, автор обосновано значение правовых предпосылок в формировании юридических фактов. Отмечается, что как обстоятельство реальной действительности юридический факт не является самодостаточным, он требует юридической оценки и, учитывая его формирование, определяет содержание прав и обязанностей обязательственного правоотношения.

Ключевые слова: юридический факт, обязательственное правоотношение, механизм, правовое регулирование, элементы механизма правового регулирования.

Pleniuk M., PhD, Senior Scientist, Senior Scientist of the Problems of the Contract Law Department of the Scientific and Research Institute Private Law and Entrepreneurship Named after Academician F. G. Burchak of the National Academy of Legal Science of Ukraine, Ukraine, Kyiv

e-mail: pleniuk.m@gmail.com

ORCID 0000-0001-5007-4348

Legal Facts in the Mechanism of Civil-legal Obligations Regulation

Legal facts investigated the mechanism of regulation binding relationship. Attention is paid that under its legal nature legal fact should be viewed through the theory of double integral to their legal nature, particularly through the interconnected and interdependent phenomena, namely the specific situation of the validity and legal structure, which is reflected in the system of legislation and / or other social controls. Grounded mentioned legal preconditions for the formation of legal facts. It is noted that circumstance as a legal fact of reality is not sustainable, it requires legal assessment and in view of its formation, for determining the content of the rights and obligations binding relationship.

The attention that the legal facts – the phenomenon is not stable, they always depend on a number of other circumstances, jurisprudence, primarily determines the social and legal mechanism of lawful legal facts in order to indicate the pattern formation of the facts, the stability of their expression, etc. The above should be considered as a concept in improving regulation and law-making process and the application of the law including a binding relationship.

Key words: legal fact, contractual relationship, mechanism, regulation, elements of the mechanism of regulation.